

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 6Co/80/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8113203055
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 03. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Straka
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2015:8113203055.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Straku a sudcov JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Antónie Kandravej v právnej veci žalobcu: Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom Žilina, Hodžova 11, IČO: 31575951, zastúpená: Advokátska kancelária JUDr. Peter Kováč, s.r.o. so sídlom Mliekarenská 10, Bratislava, proti žalovanej: C. N., nar. XX.X.XXXX, bytom K. C. XXX, o zaplatenie 28,97 Eur a prísl., o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 11C 75/2013-141 zo dňa 11. 12. 2013 jednohlasne takto

rozhodol:

I. P o t v r d z u j e sa rozsudok v spojení s opravným uznesením.

II. Náhrada trov odvolacieho konania sa účastníkom n e p r i z n á v a.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa žalobu zamietol. Vyslovil, že účastníci nemajú nárok na náhradu trov konania.

Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že nemožno pochybovať o tom, že predmetná zmluva je spotrebiteľskou zmluvou. Ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy, ktoré na rozdiel od ustanovení Občianskeho zákonníka zaväzujú spotrebiteľa nad rámec povinností vzniknutých podľa Občianskeho zákonníka nepochybne zhoršujú jeho postavenie. Dôsledky odstúpenia od zmluvy upravené v spotrebiteľskej zmluve nemôžu byť nevýhodnejšie pre spotrebiteľa (v danom prípade žalovanú) ako dôsledky odstúpenia podľa Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti nie je možné prehliadnuť, že je to dodávateľ, ktorý naformuloval zmluvu (ako štandardnú typovú zmluvu) a dobrovoľne sa rozhodol využiť ustanovenia zmluvy o odstúpení, aj keď existujú iné inštitúty súkromného práva, ktoré zmluvy komplexne nerušia s účinkami od momentu jej uzavretia (napr. výpoveď). Spotrebiteľ pritom nemal žiadnu možnosť ovplyvniť obsah zmluvy a preto do právneho poriadku boli zakotvené ustanovenia poskytujúce ochranu právam spotrebiteľov (§ 54 a násl. OZ), ale aj v iných osobitných predpisoch, čo je v súlade s európskou judikatúrou poukazujúcou na faktickú nerovnosť medzi dodávateľom a spotrebiteľom pri ich vzájomnej kontraktácii. Súdom teda prináleží súdna kontrola zmluvných podmienok (§ 153 ods. 3,4 O.s.p.) s cieľom vylúčiť zo života bežných ľudí neprímerané podmienky a tak naplniť cieľ čl. 6 smernice Rady 93/13EHS: postarať sa, aby spotrebiteľov neprímerané klauzuly nezaväzovali. Súd teda dospel k záveru o zrušení zmluvy ex tunc v dôsledku odstúpenia od zmluvy.

Vzhľadom na vyššie uvedený právny záver prichádza tak do úvahy aplikácia ustanovenia § 457 Občianskeho zákonníka. Podľa neho totiž ak zmluva je neplatná alebo ak bola zrušená, je každý z účastníkov povinný vrátiť druhému všetko, čo podľa nej dostal. Pri odstúpení od zmluvy si teda účastníci

majú vrátiť len vykonané plnenia podľa zásad o vydaní bezdôvodného obohatenia. Žalobca teda môže požadovať len vrátenie súm, ktoré poskytol žalovanej pri povolenom prečerpaní peňažných prostriedkov na jej účte bez vedľajších plnení ako sú poplatky či úroky a zmluvné pokuty. Nemôže požadovať plnenie zo zmluvy, ktorá sa zrušila od začiatku v dôsledku jeho odstúpenia od zmluvy.

Pre úplnosť súd prvého stupňa dodal, že žalobca v žalobnom petite požadované úroky 20% ročne označil ako sankčné. Neskôr uviedol, že sú to tzv. debetné úroky. Čo sa považuje za príslušenstvo pohľadávky je jasne uvedené v § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Sú to úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s uplatnením. Povahu sankčných úrokov plnia úroky z omeškania, ich výška je však limitovaná vládny nariadením 87/1995 Z.z. v občianskoprávných sporoch. Úroky ako ďalší druh príslušenstva pohľadávky musia byť zmluvne dohodnuté. Pri § 710 Obchodného zákonníka je odkaz na § 497 Obchodného zákonníka teda na zmluvu o úvere. Jej obligatórnou náležitosťou je aj dohoda o úrokoch. Dohoda predstavuje zmluvný konsenzus, v danom prípade oboch účastníkov a preto nestačí, ak výška úrokov je stanovená jednostranne, v danom prípade dokonca len v sadzobníku poplatkov.

Výrok o trovách konania vyplýva z ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p. a tej skutočnosti, že úspešná žalovaná si nárok na náhradu trov konania v zmysle § 151 ods. 1 O.s.p. neuplatnila.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca. Poukázal na čl. 1, bod 2, bod 3, bod 4, bod 6, článok III. písm. A) bod 38 Všeobecných obchodných podmienok, pričom poukázal na to, že z uvedených ustanovení je nesporné, že žalovanej boli ustanovenia Všeobecných obchodných podmienok známe. Žalovaná nemala na základe zmluvy o spolupráci pri poskytovaní bankových produktov a služieb zriadenú službu „Povolené prečerpanie na osobnom účte“. Na existenciu tejto služby u žalovanej žalobca v návrhu nepoukazoval a ani na to, že došlo k prekročeniu povoleného prečerpania. Žalobca tvrdil, že na účte žalovanej bol evidovaný debetný zostatok, ktorý vznikol na základe vyššie uvedenej zmluvy a v súlade s Všeobecnými obchodnými podmienkami Dexia banky Slovensko, a.s., najmä ich Čl. III., časť A, bod 19, 23. Poukázal na čl. I, bod 6 a čl. III. písm. A), bod 38 Všeobecných obchodných podmienok. Navrhol, aby odvolací súd zrušil napadnutý rozsudok a vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad uvedených v ust. § 212 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

Podľa § 54 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie.

Podľa § 52 ods. 2 OZ ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné. Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

Podľa § 48 ods. 1, 2 OZ od zmluvy môže účastník odstúpiť, len ak je to v tomto alebo v inom zákone ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté. Odstúpením od zmluvy sa zmluva od začiatku zrušuje, ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak.

Podľa § 457 OZ ak je zmluva neplatná alebo ak bola zrušená, je každý z účastníkov povinný vrátiť druhému všetko, čo podľa nej dostal.

Súd prvého stupňa vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Skutkové zistenia súdu prvého stupňa zodpovedajú vykonanému dokazovaniu a odôvodnenie rozsudku má podklad v zistení skutkového stavu. Na týchto správnych skutkových zisteniach prvostupňového súdu sa nič nezmenilo ani v štádiu odvolacieho konania.

Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchyliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie (§ 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Ustanovenie § 54 ods. 1 OZ je ustanovením *lex specialis* s dopadom na všetky spotrebiteľské zmluvy, a teda aj na odložené platby v spotrebiteľských vzťahoch vrátane úverov. Odvolací súd sa domnieva, že ak by z pôsobnosti ustanovenia § 54 ods. 1 OZ mali byť vyňaté niektoré typy spotrebiteľských zmlúv, zákonodarca by to explicitne upravil. To platí aj na typy upravené v Obchodnom zákonníku.

Ide pritom o veľmi zásadne nekauzistické ustanovenie zákona („...ani inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie“) sledujúce inter alia vylúčenie dopadu nepriaznivejšieho právneho následku na spotrebiteľa oproti následku, ktorý konkurenčne dopadá na spotrebiteľa podľa „tohto“ zákona. Je logické sa domnievať, že zákonodarca tým rozumel Občiansky zákonník (arg. „tohto zákona“ sa rovná zákona, v ktorom je naň priamy odkaz). (porov. dôvodovú správu k § 54 ods. 1 OZ na <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=9083> „(§ 54) Ustanovenie v ods. 1 v súlade so Smernicou vyjadruje kogentnosť úpravy neprijateľných podmienok s tým, že v spotrebiteľských zmluvách nie je možné dojednať také práva alebo povinnosti odchylné od zákonnej úpravy, ktoré by boli v neprospech spotrebiteľa. Neplatné sú také dojednania v spotrebiteľských zmluvách, ktorými by sa spotrebiteľ vzdával tých práv, ktoré mu zákon priznáva alebo dojednať také ustanovenie, ktoré by zhoršili jeho postavenie ako účastníka zmluvy...“).

Súd prvého stupňa uvedené ustanovenie aplikoval dôsledne a podľa názoru odvolacieho súdu v súlade so zmyslom a cieľom predpokladaným zákonom.

Za stavu dualistickej právnej úpravy (dvojaká právna úprava rovnakých inštitútov súkromného práva) je úplné vylúčenie občianskoprávnej úpravy inštitútov súkromného práva a naopak paušalizované použitie obchodného práva typického predovšetkým pre podnikateľskú sféru nenáležité (viď dôsledky pre spotrebiteľov v ďalšej časti odôvodnenia).

Odvolací súd už v minulosti použil na účely posúdenia dôsledkov odstúpenia od zmluvy v právnom vzťahu právnú úpravu obsiahnutú v Občianskom zákonníku (porov. rozsudky vo veciach sp. zn. 6Co 81/2012, 6Co 113/2010, 6Co 218/2012, 6Co 224/2012). Niektoré rozsudky pritom boli podrobené kontrole ústavnosti. Ústavný súd SR takýto postup neoznačil za ústavne nekonformný (napr. vec I. ÚS 402/2013) a pritom išlo o zásadnú právnu otázku s dopadom na výsledok súdneho sporu (dualistická právna úprava odstúpenia a premlčania).

Podľa § 39 OZ neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

Podľa § 48 OZ od zmluvy môže účastník odstúpiť, len ak je to v tomto alebo v inom zákone ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté. Odstúpením od zmluvy sa zmluva od začiatku zrušuje, ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak.

Podľa Občianskeho zákonníka sa zmluva zrušuje s účinkami od začiatku (*ex tunc*, § 48 ods. 2), a tým zanikajú práva a povinnosti zo zmluvy. Momentom odstúpenia od zmluvy vznikajú práva a povinnosti z

porušenia práva (bezodôvodné obohatenie, náhrada škody). Účastníci zrušenej zmluvy si majú navzájom vrátiť už vykonané plnenia (§ 457 OZ).

Ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy, ktoré na rozdiel od ustanovení Občianskeho zákonníka zavádzajú spotrebiteľa nad rámec povinnosti vzniknutých podľa Občianskeho zákonníka, evidentne zhoršujú jeho postavenie. Akékoľvek rozšírenie záväzkov spotrebiteľa vrátane platenia úrokov napriek ich zrušeniu popri vzájomnej reštitučnej povinnosti po zániku zmluvy s účinkami ex tunc postavenie spotrebiteľa zhoršuje. Inými slovami povedané dôsledky odstúpenia od zmluvy podľa zmluvy dohodnutej medzi účastníkmi konania sú nevýhodnejšie ako dôsledky odstúpenia podľa úpravy v Občianskom zákonníku.

Spotrebiteľia môžu právom očakávať, že zmluvné podmienky koncipované v rámci štandardnej typovej zmluvy ich nezaväzujú, pokiaľ sú vo svojich dôsledkoch nevýhodnejšie oproti právnej úprave podľa Občianskeho zákonníka (princíp právnej istoty, dôvery v objektívne právo). Ide o akúsi jednostrannú kogentnosť ustanovení Občianskeho zákonníka v záujme vyššej ochrany pri štandardných typových zmluvách (porov. Kristián Csach, Štandardné zmluvy, Vydavateľstvá Aleš Čeněk, 2009, str. 178).

Nemožno prehliadnuť, že je to dodávateľ, ktorý naformuloval zmluvu (štandardná typová zmluva) a dobrovoľne sa rozhodol využiť ustanovenie zmluvy o odstúpení (čl. 9, podanie zo dňa 27.4.2009), aj keď existujú iné inštitúty súkromného práva, ktoré zmluvu komplexne nerušia s účinkami od momentu jej uzavretia (napr. strata výhody splátok).

Predmetná vec sa týka práva Európskej únie (smernica Rady 93/13 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách; ďalej „smernica“). Ustanovenie § 54 ods. 1 OZ je pomerne náročné na dodávateľov a významne chráni spotrebiteľov. Faktická nerovnosť medzi dodávateľom a spotrebiteľom pri vzájomnej kontraktácii je zjavná a viaceré rozhodnutia Súdneho dvora na to poukazujú (napr. rozsudok C-168/05 MostazaClaro, bod 25, 26, 27, rozsudok C-240/98 až C-244/98 Océano).

Odvolací súd nemá pochybnosti o súlade ustanovenia § 54 ods. 1 OZ s právom Európskej únie, ktoré umožňuje členským štátom prijať na ochranu spotrebiteľov aj prísnejšie ustanovenia, než aké odporúča smernica Rady 93/13/EHS (čl. 8 smernice Rady 93/123 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách „Členské štáty môžu prijať alebo si ponechať najprísnejšie opatrenia kompatibilné so zmluvou v oblasti obsiahnutej touto smernicou s cieľom zabezpečenia maximálneho stupňa ochrany spotrebiteľa“, porov. tiež rozsudok súdneho dvora vo veci C-484/08).

Súdom prináleží súdna kontrola zmluvných podmienok a dokonca aj abstraktná kontrola zmlúv (§ 153 ods. 3, 4 O.s.p.) s cieľom vylúčiť zo života bežných ľudí neprimerané podmienky, ktoré zhoršujú kvalitu života a tak naplniť cieľ čl. 6 citovanej smernice „postarať sa, aby spotrebiteľov neprijateľné klauzuly v zmluvách nezaväzovali“.

Odvolací súd nijako nepopiera úver ako absolútny obchod a ani dôvodnosť aplikácie Obchodného zákonníka. Odvolací súd len pripomína, že prednosť majú osobitné ustanovenia právneho poriadku, ktoré sú súčasťou špeciálnej právnej úpravy v oblasti spotrebiteľského práva vrátane ustanovení § 52 až § 54 OZ. O tom, že ide o spotrebiteľskú zmluvu, neboli žiadne pochybnosti a v konečnom dôsledku tomu zodpovedá aj definícia spotrebiteľskej zmluvy, za ktorú sa považuje každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ak ju uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.

V celej škále dualisticky upravených inštitútov súkromného práva by sa malo použiť vždy obchodné právo vrátane regulácie inštitútu odstúpenia od zmluvy, s čím sa podľa odvolacieho súdu zásadne nedá súhlasiť. Spotrebiteľia napriek dôvere v objektívne právo zakotvené v kódexe o občianskych právach by sa museli podrobovať pomerne zložitejšiemu a vzdialenejšiemu obchodnému právu, ktoré oproti Občianskemu zákonníku zásadne zhoršuje ich postavenie.

Ustanovenie § 54 ods. 1 OZ preto treba podľa názoru odvolacieho súdu vykladať tak, že v prípade dualistickej právnej úpravy inštitútov súkromného práva sa na spotrebiteľské právne vzťahy nepoužije obchodné právo (Obchodný zákonník), ak aplikáciou konkrétnej zmluvnej podmienky by sa postavenie spotrebiteľa oproti občianskoprávnej úprave zhoršilo. Ustanovenie § 54 ods. 1 je dôsledkom transpozície čl. 8 smernice. Smernica síce nevyžaduje transpozíciu v prípade dualistickej úpravy inštitútov súkromného práva, no na druhej strane nebráni ani regulácii, akú predstavuje ustanovenie § 54 ods. 1 OZ a ktoré bráni akémukoľvek zhoršeniu postavenia spotrebiteľa oproti tomuto zákonu (rozumej Občianskemu zákonníku, § 54 ods. 1 OZ).

Odvolací súd poznamenáva, že aj právna úprava v Občianskom zákonníku dopadá na obidve strany v súlade s princípom rovnosti, no je citlivejšia, zohľadňuje aspekt informovanosti spotrebiteľa, explicitne priznáva rovnaké práva aj ručiteľovi, garantuje efektívnejšie uplatnenie práva pri plynutí času pri zlom úmysle veriteľa a pod. Nemožno prehliadnuť pritom fakt, že sú to predovšetkým dodávatelia, ktorí uplatňujú veci na súde. Spory vyvolané spotrebiteľmi sú len veľmi zriedkavé, a preto argument o obchodnom práve a rovnosti „pre všetkých“ je objektívne značne relativizovaný.

Iná vec je možnosť dojednania iných dôsledkov odstúpenia, a to priaznivejších pre spotrebiteľa (§ 48 ods. 2 in fine OZ). Napríklad typickým výhodnejším dojednaním oproti zrušeniu zmluvy od jej začiatku by bolo dojednanie s cieľom ponechať splátky nesplatenej časti úverových prostriedkov. Pre spotrebiteľa je výhodnejšie splácať istinu, ako jednorazovo vrátiť (spravidla už spotrebované) úverové prostriedky. Ustanovenie § 48 ods. 2 OZ teda pripúšťa dohodu aj o inom následku, než je zrušenie zmluvy s účinkami od začiatku (ex tunc).

Z obsahu žaloby je evidentné, že žalobca si uplatňuje aj úroky a poplatky, a to napriek tomu, že zmluvu sa sám rozhodol zrušiť.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok v spojení s opravným uznesením s osvojením si dôvodov potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.).

Odvolateľ nebol v odvolacom konaní úspešný a tomu zodpovedá i výrok o náhradu trov odvolacieho konania (§ 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s ust. § 142 ods. 1 O.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.